

.....
вважають, що українські навчальні заклади сприяють збереженню їх національної ідентичності, 20% вони допомогли у вивченні української мови, а ще 20% у такий спосіб долучаються до суспільно-політичного й культурного життя своєї історичної батьківщини [10].

Отже, у Канаді протягом ХХ ст. сформувалася досить розвинена система української початкової та середньої освіти, що включає дошкільну, шкільну та позашкільну програми. Багато в чому вона завдячує федеральній та провінційній владі Канади, яка забезпечує реалізацію культурних потреб національних меншин, в тому числі й української. Поряд з тим досягнення цього було б неможливим без активної і наполегливої діяльності самої української діаспори, яка створювала та розвивала систему національної освіти в Канаді. У результаті вдалого поєднання цілеспрямованої діяльності української діаспори та національної політики уряду нині Канада є однією з небагатьох країн, де вивчення української мови та українознавчих дисциплін проводиться на всіх рівнях освіти – від дошкільної до університетської, забезпечуючи у такий спосіб збереження національної свідомості українців, які там проживають.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Ключковська І., Заячук Ю. Навчальні українознавчі студії в Європі та Північній Америці: еволюція і сьогодення // http://duda.org.ua/index.php?Itemid=66&id=139&option=com_content&task=view.
2. Система освіти в Канаді // http://ed.net.ua/canada/edu_sys.htm.
3. Євтух В.Б., Ковальчук О.О. Українці в Канаді. – К., 1993.
4. Макар Ю. Соціально-політична інтеграція українців у поліетнічне суспільство Канади. – Чернівці, 2006.
5. Ковальчук О.О. Українці в Канаді // <http://www.history.org.ua/?l=EHU&verbvar=Kanada&abcvar=14&bbcvar=1>.
6. Петриченко К. Українська освіта у Канаді // <http://www.ualogos.kiev.ua/fulltext.html?id=515>
7. Божук Л. Шкільництво закордонних українців як спосіб ширення українськості // Піскун В.М., Ціпка А.В., Щербатюк О.В. та ін. Українство у світі: традиційність культури та спільнотні взаємини. – К., 2004.
8. Українське громадське шкільництво в Канаді // <http://www.shkola.ca>.
9. Зарубіжні українці/ С.Ю.Лазебник, Л.О. Лещенко, Ю.І. Макар та ін. – К., 1991.
10. Кашпіровська І. Аналіз стану освіти в українській діаспорі Канади за результатами моніторингу (анкети англійською мовою) // <http://www.ualogos.kiev.ua/fulltext.html?id=700>.

Сухобокова Е.О. УКРАИНСКОЕ ШКОЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В КАНАДЕ

В статье рассматривается возникновение, развитие и современное состояние украинского национального школьного образования в Канаде. Показано его место в жизни канадских украинцев.

Ключевые слова: украинская диаспора, Канада, национальное образование, украинская школа, украиноведческие программы и курсы.

Suhobokova E.O. THE UKRAINIAN SCHOOL EDUCATION IN CANADA

The article deals with beginnings, development and modern condition of the Ukrainian national school education in Canada. Its role in Canadian Ukrainians' life is showed.

Key words: Ukrainian Diaspora, Canada, National education, Ukrainian school, programs and courses of Ukrainian studies.

УДК(442)63-6

О.Н. Баркалова

ПЕРШІ РЕЗУЛЬТАТИ ЧЛЕНСТВА УГОРЩИНИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

У представленій статті презентовані підсумки дослідження у царині євроінтеграції Угорщини, а саме, перші результати вступу до Європейського Союзу. Розглянуто наслідки євроінтеграції Угорщини в економічній, політичній та соціальній сферах.

Ключові слова: Угорщина, Європейський Союз, результати, членство, євроінтеграція.

Європейський Союз – інтеграційне об'єднання з дуже складною структурою, яка включає в себе не лише політичну та економічну консолідацію держав-членів, а й має високий рівень

.....
інституційного забезпечення, який доповнюється взірцевою системою права. Набуття повноправного членства у цій організації вимагає від окремої країни значної перебудови як системи управління, так і соціальних інститутів.

Метою представленої статті є аналіз перших результатів повноправного членства Угорщини в Європейському Союзі.

П'яте розширення ЄС відрізняється від попередніх не лише кількісними параметрами, а й якісними. Уперше кількість країн-членів ЄС одночасно збільшилася на десять. Країни, що набули повноправного членства у 2004 році, – частини колишнього соцтабору, більшість з них характеризуються відставанням від середніх показників по ЄС за рівнями економічного та соціального розвитку. В основному нові члени ЄС – це країни, що лише на початку 1990-х років почали перехід від командної до ринкової економіки та від комуністичної диктатури до демократії західного зразку. Хоча в цілому цей процес відбувся, відкривши їм шлях у європейське інтеграційне об'єднання, формування ефективної ринкової економіки, правової держави та громадянського суспільства у цих країнах ще не завершено. «Факт вступу нових країн-членів, навіть з багатьма обмеженнями означає, що вони користуються політичним визнанням, яке має для них глибокий сенс, – вважав Вацлав Клаус – президент Чеської республіки. – Вони отримують формальне підтвердження того, що володіють на сьогодні високим рівнем політичної, економічної та загальноцивілізаційної зрілості, розвиненості та стабільності» [1, с. 45]. На наш погляд, це твердження президента Чехії дуже точно відображає реальну ситуацію після вступу до ЄС десяти країн, в тому числі й Угорщини.

Вступ Угорщини в Європейський Союз мав значний вплив на політичну, економічну та соціальну сферу держави. Безумовно, існують як позитивні, так і негативні результати приєднання до ЄС.

У політичному плані авторитет Угорщини, безумовно, значно збільшився, вона приєдналася до однієї з найпотужніших політичних структур світу – Європейського Союзу – та має своїх представників в усіх ключових органах цієї організації: Раді Європейського Союзу, Європейському Парламенті, Європейській Комісії, Європейському Суді з прав людини.

Вступ до Європейського Союзу вимагав проведення значної кількості реформ, які, власне, і стали переходом держав від адміністративно-командного управління до демократичного. Майже за 10 років за сприяння ЄС в Угорщині були проведені реформи в економічній сфері, соціальній та політичній. Передусім перетворення були спрямовані на зменшення ролі держави в управлінні економікою, лібералізацію зовнішньої торгівлі та скасування субсидій багатьом підприємствам, скорочення регулювання цін та приватизацію. Ми з впевненістю можемо заявити, що європейська інтеграція стала каталізатором проведення демократичних та економічних перетворень у цій державі.

В економічному аспекті наслідки вступу Угорщини до ЄС проявилися найяскравіше. З таблиці у додатку 3 бачимо, що показники ВВП на душу населення в Угорщині – одні з найвищих у групі країн, що вступили до ЄС 1 травня 2004 року. У перший рік членства у ЄС ВВП Угорщини зріс на 700 доларів США на душу населення і склав 14300 доларів США, а рівні інфляції постійно зменшувались, демонструючи найнижчі показники по ЄС. У цілому, з огляду на таблицю, можна сказати, що Угорщина була одним з найуспішніших «новачків». Для порівняння розглянемо економічні показники менш успішних країн-нових членів ЄС. Через рік після вступу ВВП на душу населення, наприклад, у Латвії склав 47,1% від середнього показника по ЄС, Литви – 52,1%, Естонії 57,4%. Невисокий розмір ВВП спостерігається також у Польщі, він складає усього 49,9% від середнього розміру ВВП у Європейському Союзі. Хоча Латвія, Литва та Естонія і мали відставання у економічному розвитку, водночас ці країни демонстрували значні темпи економічного зростання, одні з найвищих у Європі. ВВП Латвії у 2003 році склав – 8900 євро, наступного року цей показник зріс на 800 євро, та у 2005 році на одного мешканця ВВП становив – 11000 євро.

Розглянемо, як змінилися ціни в Угорщині після набуття повноправного членства у ЄС. У травні 2004 році вступ до ЄС викликав збільшення цін, в середньому на 10%, передусім підвищення торкнулося пального, алкогольних напоїв та тютюнових виробів. Підвищення цін на паливо та газ стало причиною зростання цін на комунальні послуги. Така ситуація була пов'язана з підвищенням податків відповідно до акцизів ЄС. Лишилися певні види товарів, ціни на які зовсім не змінилися, передовсім це одяг та взуття місцевого виробництва [2, с. 63]. Приток європейських товарів, у зв'язку з відкриттям ринку, збільшив конкуренцію, тому подорожчання не було масовим. Нові автомобілі європейського виробництва стали навіть на 5

.....
% дешевше, таке зниження цін було зумовлене повним скасуванням мита на цей вид товару. Спостерігалось також зниження цін на авіап перевезення, це також пов'язано з ростом конкуренції за рахунок доступу європейських компаній-авіап перевізників. Зазначимо, що незначне збільшення показників інфляції є характерним для більшості країн, що вступили до ЄС у 2004 році. У 2003 році рівень інфляції в Угорщині становив 4,7 %, а у 2004 році цей показник збільшився до 6,8 %. У решті держав, що стали членами ЄС, у 2004 році також спостерігалось зростання цього показника, у середньому на 3-4%, наступного року накреслилася тенденція до зниження. Показники інфляції хоча і збільшувались, значного негативного впливу на економіку вони не мали, бо водночас із тим ми можемо спостерігати й зростання ВВП. Основною причиною інфляції були ціни на пальне та газ, у середньому вони зросли на 10–15%. Позитивним моментом для економіки Угорщини стало значне зростання іноземних інвестицій після вступу до ЄС. У середньому об'єми інвестицій у економіку Угорщини після вступу до ЄС збільшилися на 40 %, причому, основна частка цих коштів спрямовується на розвиток виробництва у різних галузях. Наприклад, лише за 2004 рік в економіку Угорщини європейськими інвесторами було інвестовано 2000 млн. євро, що в двічі перевищує розміри річних інвестицій за попередні 11 років [3, с. 14].

Сільське господарство – одна з галузей економіки, яка відчула на собі значний вплив європейської інтеграції. По-перше, після набуття повноправного членства у ЄС ринок Угорщини відкривався для безперешкодного доступу сільськогосподарських товарів з інших держав ЄС, значна кількість місцевих виробників була не в змозі конкурувати, велика кількість підприємств просто припинила своє існування. Підтвердженням цього факту є постійне зменшення кількості працівників у цій галузі. В Угорщині у 1995 році у сільському господарстві працювало 120 тис. робітників, у 2005 ця цифра скоротилася до 47 тис. [4, с. 17]. Внутрішній ринок сільськогосподарської продукції Угорщини не достатньо ємкий, тому отримання прибутків можливе лише за рахунок експорту. У країні все ж таки існує певна кількість підприємств, що виробляють конкурентноспроможну продукцію. За даними «Євростату» у 2005 році експорт сільгосппродукції з Угорщини становив 3,2 млрд. євро (у 2000 році - 800 млн.). Зростання експорту сільгосппродукції свідчить про новий імпульс розвитку цієї галузі в Угорщині.

На думку автора, громадська думка найбільш яскраво демонструє результати вступу Угорщини до ЄС, саме населення виступає у цьому випадку головним арбітром, бо всі переваги або недоліки членства у ЄС передусім торкаються окремо взятого мешканця.

Відношення громадян Угорщини до європейської інтеграції в цілому після вступу було позитивним. У кожній з країн 1000 респондентів віком старше 15 років в травні – червні 2004 року було поставлено запитання – «Як Ви ставитесь до членства Вашої країни у Європейському Союзі?» [5, с. 9]. 47 % опитаних в Угорщині висловлювали позитивне ставлення, це середній показник. Найбільш оптимістично до членства у ЄС ставилися мешканці Литви та Мальти, майже 60 % опитаних у цих країнах висловлювали позитивне відношення.

З моменту референдуму минув рік, а результати виявилися майже ідентичними. Найбільше членство у ЄС імпонує мешканцям Литви. Позитивно оцінили вступ до ЄС – 58% респондентів, це найвищий показник серед країн-нових членів (друге місце після Литви посідає Мальта, там цей показник склав 56 %). 30 % вбачали у цій події більше позитиву, ніж негативу. Своє негативне ставлення висловили 12 % опитаних. Результати опитування у Латвії виявилися наступними: 37 % респондентів позитивно поставилися до вступу до ЄС, 41% бачив у цій події більше позитивних моментів, ніж негативних, 22% негативно поставилися до інтеграції країни до ЄС. 36% опитаних в Естонії виступили з позитивною оцінкою членства у ЄС, 43 % вважали вступ до ЄС більше позитивним явищем, негативну оцінку дав 21% респондентів. Трійку лідерів, за негативними оцінками, з приводу членства у ЄС склали громадяни Латвії – 22% , мешканці Естонії й Чехії тут 21% респондентів негативно оцінював вступ. У решті країн цей показник коливався в середньому в межах 11 – 15 %.

Восени 2005 року було проведено також масштабне соціологічне опитування «Євробарометр», на цей раз воно мало на меті виявити не лише ставлення мешканців до членства країни у ЄС, а й ставлення до загальноєвропейських інституцій. Опитування проводилося у всіх країнах Європейського Союзу, респондентами були 1000 громадян кожної з країн старше 15 років. На питання: «Чи задоволені Ви власним рівнем життя після вступу країни у ЄС?» 73 % відсотки опитаних в Угорщині відповіли «так», 27% – виказали незадоволення. Восени 2005 року знову було поставлено питання: «Як Ви ставитесь до

.....
членства Вашої країни у ЄС?» 39 % опитаних висловлювали позитивне ставлення. (Для порівняння, найменше позитивних оцінок у Великій Британії та Австрії, 29% та 26% відповідно) [6, с. 8]. На питання: «Яка найбільша проблема існує у Вашій країні», 56% угорських респондентів відзначали, що це проблема безробіття.

Після набуття повноправного членства у ЄС відбулась зміна статусу Угорщини як члена ЄС, зросла роль Угорщини у проведенні східної політики ЄС упродовж 2005 – 2006 років, насамперед це стосується формування нової якісної міжрегіональної політики Євросоюзу й активізації дій Угорщини у розбудові ефективної системи міжрегіонального співробітництва з Україною, включно й головування у Вишеградській групі (2005–2006 рр.). Набуття Угорщиною членства в ЄС вимагало і зміни формату відносин з Україною у багатьох сферах міжнародної співпраці, зокрема це стосується питань прикордонного менеджменту, введення візового режиму, змін у системі торгово-економічних відносин тощо. Така ситуація пов'язана з тим, що Євросоюз тепер мав безпосередні кордони з Україною, й Угорщині довелося будувати нову систему відносин з Україною, у новому форматі.

З-поміж ініціатив Угорщини міжрегіонального характеру відзначимо так звану Ниредьгазьку ініціативу. Ініціатива є складовою частиною комплексної концептуальної ідеї стратегії безпеки Європейського Союзу, згідно з якою військові, політичні, соціально-економічні, екологічні, культурні виміри є взаємопов'язаними, а стабільності у ширшому часовому вимірі можна досягнути лише проведенням постійних переговорів, реалізацією багатостороннього співробітництва, обміном інформацією, знаннями та досвідом. Зазначимо, що європейську політику сусідства — стратегічний документ нової політики ЄС, було ухвалено у травні 2004 року. Європейська політика сусідства є відповіддю на нові виклики, які виникли після цього року внаслідок історичного за характером розширення ЄС. Зміна геополітичної ситуації вимагала формування відповідної до нових умов спільної зовнішньої політики та політики безпеки, розробки нових та інноваційних форм співробітництва.

Діяльність Ниредьгазької ініціативи, що діє під патронатом Міністерства закордонних справ Угорщини, сфокусована на східноєвропейський регіон, передусім на Україну. Ця ініціатива відповідає системі засобів угорської зовнішньої політики і регіональної політики включно, а також є засобом концепції Європейського Союзу «Ширша Європа». Ниредьгазька ініціатива і її інституційна структура — Фонд ЄвроКліп-ЄвроЗв'язок відіграють важливу роль і визначають практичне втілення регіонального рівня зовнішньої політики Угорщини як у сучасній східній політиці Європейського Союзу (концепція «Ширша Європа»), так і в угорсько-українських зв'язках (насамперед у транскордонному співробітстві). Метою ініціативи є посилення зв'язків між місцевими та регіональними органами влади, громадськими організаціями на нових східних кордонах розширеного Європейського Союзу, розвиток співробітництва та сприяння налагодженню міжрегіонального партнерства; підтримка розвитку багатостороннього співробітництва між представниками регіональних, місцевих органів влади, громадських організацій, правоохоронних органів, між суб'єктами економічної діяльності, між представниками науки, культури й освіти країн регіону.

За підсумками першого року членства у ЄС Угорщину швидше можна віднести до країн, які не отримали бажаних преференцій від вступу. Справа в тому, що Угорщина була доволі підготовленою до членства в ЄС в міжнародному плані, а внутрішня організація виявилася незадовільною. Угорщині не вдалося скористатися преференціями у використанні європейських грантів для розвитку сільського господарства. За обсягом отримання коштів із спеціальних фондів ЄС, Угорщина опинилася на останньому місці серед 10 країн, що вступили до Євросоюзу у 2004 р. Серйозне випробовування чекало угорських аграріїв: після відкриття кордонів на ринок країни ринула велика кількість дешевої продукції із сусідніх країн. За оцінками міністра економіки Угорщини Лароша Бокроша, Угорщина зможе досягнути рівня розвитку «старих» членів ЄС приблизно через 20 – 30 років. Експерти з Єврокомісії оцінюють цей термін в 35 років.

Перед Угорщиною відкриваються значні перспективи розвитку у зв'язку з членством у ЄС. Реформи, проведені в країні, дозволили стати такою, що найбільш динамічно розвивається у Східній Європі. У грудні 2007 року Угорщина приєдналася до Шенгенської зони. До зони готівкового Євро, за оцінками фахівців, Угорщина зможе приєднатись не раніше 2015 року.

Безумовно, існує значна кількість проблем, передусім це ще занадто невисокий рівень життя порівняно із розвиненими країнами ЄС, який спричиняє масовий відтік робітників. В Угорщині в найближчі роки може виникнути гостра нестача професійних та робітничих кадрів.

Плинність працездатного населення також викликана широкими можливостями, що відкрилися перед молоддю, яка тепер може навчатися за кордоном, там і працевлаштовуватися. Інша проблема, вона також характерна для багатьох країн Європи, це масове старіння населення. За даними «Євростату» через 5 років кількість пенсіонерів в Угорщині складе в майже 30%.

Отже, вступ Угорщини до Європейського Союзу значно вплинув на її політичний імідж та дозволив приєднатися до одного з найвпливовіших об'єднань у світі. Угорщина отримала можливість представляти свої інтереси у ЄС через участь в усіх найважливіших інституціях Співтовариства. Власне, процес інтеграції до Євросоюзу став потужним поштовхом для розвитку як соціально-економічного, так і політичного. В економічному плані Угорщина на момент вступу була однією з найбільш розвинутих країн у Центральній та Східній Європі, це дозволяє зробити висновок про успішність проведених реформ в руслі європейської інтеграції. Після офіційного вступу до ЄС у 2004 році помітним стало зростання цін та темпів інфляції, але істотного негативного впливу на економіку ці процеси не мали. Позитивним явищем після набуття повноправного членства стало збільшення іноземних інвестицій та відкриття європейських ринків для товарів з Угорщини. Відзначався також вплив робочої сили у країні Європи, що спричинило нестачу робітників. У своїй більшості населення Угорщини позитивно оцінювало набуття країною членства у ЄС, за рік після вступу громадська думка істотно не змінилася.

До головних проблем, що виникли після приєднання до ЄС, мешканці віднесли зростання цін та збільшення рівня безробіття. Для східного сусіда Угорщини – України – приєднання першої до ЄС означало побудову відносин у новому форматі. У цілому можна зазначити, що ЄС обрало Угорщину та Польщу як провідників євроінтеграції для України.

Перспектива розширення ЄС та безпосередньо вступ нових країн до Союзу стали важливим каталізатором ефективних ринкових трансформацій і позитивних структурних зрушень у національних економіках цих країн. Цей факт повною мірою стосується Угорщини. Орієнтація на Єдиний внутрішній ринок ЄС сприяла модернізації технологічних основ її національної економіки, додала їй динамічності, підвищила конкурентоспроможність. Саме таким чином – як органічні складові економічної системи ЄС - Угорщина зустрічає виклики глобалізації, ефективно адаптується до нових, більш жорстких умов міжнародної конкуренції у XXI столітті. Угорський досвід свідчить, що шлях входження малих економік до висококонкурентних міжнародних економічних угруповань повністю себе виправдовує.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Клаус В. Смысл расширения Евросоюза: попытка первоначального анализа // Россия в глобальной политике. – 2004. – №4. – С.44 – 45.
2. Living conditions in Europe 2002 – 2005. – Luxembourg: Office for official publications of the European Communities, 2007. – 75 p.
3. European Union foreign direct investment yearbook 2006 (data 1999 – 2004). – Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2006. – P.32.
4. Agricultural statistics in the European Union (data 1995 – 2005). – Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2007. – 125 p.
5. Eurobarometer 2004.1. Public opinion in the acceding and candidate countries. – Brussels: European Commission, 2004. – 14 p.
6. Eurobarometer 64 (Autumn 2005). Public opinion in the European Union/ National report of Hungary. – Brussels: European Commission, 2006. – 12 p.

Баркалова О.Н. ПЕРВЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ЧЛЕНСТВА ВЕНГРИИ В ЕВРОПЕЙСКОМ СОЮЗЕ

В данной статье представлены итоги исследования в области евроинтеграции Венгрии, а именно рассмотрены первые результаты членства в Европейском Союзе. Рассмотрены последствия евроинтеграции Венгрии в экономической, политической и социальной сферах.

Ключевые слова: Венгрия, Европейский Союз, результаты, членство, евроинтеграция.

Barkalova O.N. THE FIRST RESULTS OF HUNGARY'S MEMBERSHIP IN EUROPEAN UNION

The results of the researching in Hungary's eurointegrational field are presented in the given article. Consequences in economic, political and social spheres are also researched.

Key words: Hungarry, European Union, results, membership, euroinegration